

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

***ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАННЯ
БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ
ДОПОМОГИ***

Чернігів – 2016

Організація надання безоплатної правової допомоги в об'єднаній територіальній громаді / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: Протченко І.Б.– Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. – 15 с.

Затверджено до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, протокол № 3 від 21 вересня 2016 р.

© Сіверський центр
післядипломної освіти,
2016

ЗМІСТ

Система безоплатної правової допомоги	4
Законодавство з питань надання правової допомоги	12

Система безоплатної правової допомоги

Україна, ратифікувавши Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, взяла на себе зобов'язання створити умови та можливості для надання безоплатної правової допомоги малозабезпеченим особам при обвинуваченні у вчиненні кримінального діяння. На виконання цих зобов'язань було прийнято Закон України «Про безоплатну правову допомогу», який набув чинності у липні 2011 року.

Цим документом створено правову базу для того, щоб реалізувати згадані вище зобов'язання, а також конституційне право наших громадян на правову допомогу.

Законом передбачено надання двох видів безоплатної правової допомоги – первинної та вторинної. Що таке первинна? Це надання правової інформації, консультацій, роз'яснень, складання заяв, скарг. Таку допомогу можна отримати у державних органах.

З першого січня 2013 року вступили у дію положення, які регламентують надання вторинної правової допомоги -це захист ; здійснення представництва інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування; перед іншими особами; складання процесуальних документів.

1 січня 2013 року в Україні розпочали свою роботу 27 регіональних центрів з надання вторинної правової допомоги.

Основним завданням Регіонального центру є створення рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя шляхом організації надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Суб'єкти права на безоплатну вторинну правову допомогу є такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб;

2) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів;

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання;

4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт;

5) особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими;

6) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

7) особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також особи, засуджені до покарання у

вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі;

8) особи, на яких поширюється дія Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту", з моменту подання особою заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, до прийняття остаточного рішення за заявою, а також іноземці та особи без громадянства, затримані з метою ідентифікації та забезпечення примусового видворення, з моменту затримання;

9) ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту, особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань, стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом;

10) особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, протягом розгляду справи в суді;

11) особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку, протягом розгляду справи в суді;

12) особи, реабілітовані відповідно до законодавства України, стосовно питань, пов'язаних з реабілітацією.

Також, право на безоплатну вторинну правову допомогу мають громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість

яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу.

З 1 липня 2015 року запрацювало 100 місцевих центрів з надання БВПД по всій Україні.

Так, у Чернігівській області почали функціонувати центри у м.Чернігів, м.Ніжин та м.Мена. Слід зауважити, що місцеві центри обслуговують певні райони.

Так, Менський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги обслуговує: Коропський, Корюківський, Менський, Новгород-Сіверський, Семенівський, Сосницький та Щорський райони.

Ніжинський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги обслуговує: Бобровицький, Борзнянський, Варвинський, Ічнянський, Куликівський, Ніжинський, Носівський, Прилуцький, Срібнянський, Талалаївський райони та міста Ніжин і Прилуки.

Чернігівський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги обслуговує: Городнянський, Козелецький, Ріпкинський, Чернігівський райони та міста Чернігів і Славутич.

Місцеві центри відповідно до покладених на них завдань:

1) розповсюджують інформацію у сфері захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, надання безоплатної правової допомоги;

2) проводять тематичні семінари, лекції, зокрема у навчальних закладах, закладах позашкільної освіти, в закладах післядипломної освіти, навчально-виховних закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; для визначених категорій громадян, зокрема пенсіонерів, інвалідів, учасників антитерористичної операції, молоді, громадських активістів, вчителів та педагогічних працівників, медичних працівників, інших вразливих суспільних груп з метою підвищення правової свідомості, культури та освіченості населення, запобігання злочинності;

3) здійснюють особистий прийом та облік осіб, які звертаються до місцевого центру для отримання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги, роз'яснюють положення законодавства у сфері безоплатної правової допомоги та порядок отримання такої допомоги;

4) розглядають звернення осіб про надання безоплатної первинної правової допомоги протягом десяти днів з дня надходження зазначеного звернення;

5) надають правову інформацію, консультації і роз'яснення з правових питань;

6) забезпечують складення заяв, скарг та інших документів правового характеру;

7) забезпечують роботу бюро правової допомоги;

8) забезпечують роботу мобільних консультаційних пунктів;

9) забезпечують відвідування осіб, зокрема одиноких, похилого віку, з обмеженими фізичними можливостями, за місцем їх перебування з метою надання зазначеним особам безоплатної правової допомоги;

10) забезпечують розвиток мережі дистанційних пунктів доступу до безоплатної правової допомоги та їх функціонування на постійній основі;

11) здійснюють представництво інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами на підставі довіреності, виданої особою, яка звернулася за наданням безоплатної вторинної правової допомоги, забезпечують посвідчення зазначеної довіреності та/або складають документи процесуального характеру;

12) забезпечують надання доступу до електронних сервісів Міністерства юстиції України, зокрема шляхом надання доступу до комп'ютерів з відповідним програмним забезпеченням; надають консультації, роз'яснюють правила пошуку та порядок отримання відомостей із зазначених сервісів;

13) здійснюють аналіз питань, з якими особи звертаються до місцевого центру, та готують відповідні консультаційні матеріали;

14) розглядають звернення суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу та перевіряють належність особи до категорій осіб, які мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги, у встановленому порядку;

15) приймають рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги або про відмову в її наданні;

16) приймають рішення про припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги;

17) забезпечують складення документів процесуального характеру за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну

правову допомогу після прийняття рішення про надання такої допомоги та інше.

Наступним кроком, відповідно до Плану дій Уряду на 2016 рік, є утворення 400 бюро правової допомоги у структурі місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у районах та містах обласного значення шляхом ліквідації 586 територіальних органів Мін'юсту.

У Чернігівській області 19 бюро правової допомоги починають працювати у Бахмачі, Бобровиці, Борзні, Ічні, Новгород – Сіверському, Носівці, Прилуках, Семенівці, Щорсі, Варві, Козельці, Коропі, Ріпках, Сосниці, Талалаївці, Городні, Корюківці, Сібному, Славутичі які розпочнуть свою роботу 1 липня 2016 року.

Основним завданням бюро - правопросвітництво у відповідних територіальних громадах. Фахівці бюро надаватимуть безоплатну первинну правову допомогу (юридичні консультації), забезпечуватимуть прийом звернень про отримання БВПД від громадян, які відповідно до ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» мають на неї право та, згідно з наказом відповідного місцевого центру, забезпечуватимуть представництво інтересів таких громадян в суді. Окрім того, звернувшись до бюро, громадяни зможуть отримати доступ до онлайн-сервісів Міністерства юстиції України.

Одним із першочергових пріоритетів розвитку системи безоплатної правової допомоги є розбудова ефективної системи управління якістю такої допомоги. З цією метою з 1 липня 2014 року запроваджено Стандарти якості безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі, дотримуватись яких зобов'язаний кожен адвокат, який працює в системі. Впровадження

стандартів якості у роботу адвокатів системи дозволило гарантувати всім клієнтам системи БВПД якість послуг незалежно від місця їх надання, а адвокатам системи — забезпечить захист від необґрунтованих претензій як з боку держави, так і з боку клієнтів.

Реалізується «Дорожня карта з упровадження стандартів якості БВПД» — план роботи менеджерів з якості центрів зі втілення Стандартів якості. Менеджери з якості центрів здійснюють моніторинг роботи адвокатів у судових засіданнях та низку інших заходів, спрямованих на всебічну інтеграцію Стандартів у практику адвокатів, що надають БВПД.

Незмінний пріоритет системи — підвищення професійної кваліфікації адвокатів задля поширення кращих практик надання БВПД і вироблення спільних підходів та тактик здійснення захисту.

**Чинне законодавство
з питань надання правової допомоги**

Нормативно-правовий акт

Реквізити

Кодекси України

Кримінальний процесуальний кодекс України

від 13.04.2012
№ 4651-VI

Кодекс України про адміністративні
правопорушення

від 07.12.1984
№ 8073-X

Закони України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів
України у зв'язку з прийняттям Закону України
«Про безоплатну правову допомогу»

від 06.11.2012
№ 5477-VI

«Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

від 05.07.2012
№ 5076-VI

«Про безоплатну правову допомогу»

від 02.06.2011
№ 3460-VI

Укази Президента України

«Про внесення змін та визнання такими, що
втратили чинність, деяких указів Президента
України»

від 01.06.2012
№ 374/2012

Постанови Кабінету Міністрів України

«Деякі питання залучення перекладачів
(сурдоперекладачів) для забезпечення надання
безоплатної вторинної правової допомоги»

від 24.06.2016
№ 401

«Про реформування територіальних органів
Міністерства юстиції та розвиток системи
надання безоплатної правової допомоги»

від 11.02.2016
№ 99

«Про внесення змін у додаток до постанови
Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р.
№65»

від 04.06.2015
№364

«Про внесення змін до деяких постанов Кабінету

від 11.03.2015

Міністрів України щодо захисту прав людини шляхом спрощення доступу до безоплатної вторинної правової допомоги та підвищення якості її надання»	№110
«Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу»	від 17.09.2014 № 465
«Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу»	від 04.03.2013 № 130
«Про затвердження Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013-2017 роки»	від 13.02.2013 № 394
«Про умови оплати праці працівників Координаційного центру з надання правової допомоги та його територіальних відділень»	від 20.06.2012 № 552
«Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції»	від 06.06.2012 № 504
«Про затвердження Порядку і умов укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі»	від 11.01.2012 № 8
«Про затвердження Порядку і умов проведення конкурсу та вимог до професійного рівня адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги»	від 28.12.2011 № 1362
«Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування	від 28.12.2011 № 1363

запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою»

«Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань надання безоплатної правової допомоги»

від 23.11.2011
№ 1235

Розпорядження Кабінету Міністрів України

«Про схвалення Концепції Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013 – 2017 роки»

від 04.07.2012
№ 435-р

Накази Міністерства юстиції України

«Про запровадження пілотного проекту у сфері державної реєстрації громадських формувань»

від 17.06.2016
№ 1717/5

«Про внесення змін до Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги»

від 24.05.2016
№ 1487/5

«Про внесення змін до Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги»

від 10.03.2015
№329/5

«Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі» (із змінами, внесеними [наказом Міністерства юстиції від 13.06.2014 № 920/5](#), та [наказом Міністерства юстиції від 13.10.2015 № 1960/5](#))

від 25.02.2014
№ 368/5

«Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України з питань надання безоплатної правової допомоги»

від 10.04.2013
№ 672/5

«Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства юстиції України з питань надання безоплатної правової допомоги»

від 26.11.2012
№ 1734/5

«Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги»

від 02.07.2012
№ 967/5

від 15.06.2012
№ 891/5

«Про затвердження Типового положення про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги»

від 28.03.2012
№ 483/5

«Про внесення змін до наказу Міністерства юстиції України від 23.06.2011 N 1707/5»

від 23.03.2012
№ 446/5